

Basel Düzenlemeleri Kapsamında KOBİ'lerin Derecelendirme Sürecine Adaptasyonları: Çorum İlinde Bir Araştırma¹

The Adaptations of SMEs into Rating Process within the Scope of Basel Arrangements a Study in the city of Corum

Recep ÇAKAR

Hitit Üniversitesi
Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Çorum, Türkiye
repeccakar@hitit.edu.tr

İlker SAKINÇ

Hitit Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Çorum, Türkiye
ilkersakinc@hitit.edu.tr

Özet

KOBİ'ler finansal piyasalarda yaşanan gelişmeler dikkate alındığında, çeşitli zorluklar içerisinde faaliyet göstermektedir. Bunların en başında rekabet edebilmeleri ve büyüebilmeleri için gerekli olan maliyeti düşük finansman olanaklarına ulaşma zorluğudur. Bu konuda KOBİ'leri finansal olarak etkileyen gelişmelerden belki de en önemlisi Basel II düzenlemeleridir. 2011 yılında Türkiye'de uygulanmaya başlayan Basel II düzenlemeleriyle birlikte finans kuruluşları kredi kullanırken KOBİ'lerin derecelendirme notunu dikkate almaya başlamıştır. KOBİ'ler sahip oldukları derecelendirme notuna göre finansal kaynak temin etmeye başlamış ve bunun sonucunda KOBİ'ler arasında rekabet avantajı veya dezavantajları ortaya çıkmıştır.

KOBİ'lerin Basel düzenlemelerinin getirmiş olduğu derecelendirmeye bağlı finansman tekniğine uyumları konusunda tereddüt oluşmuş bu nedenle Çorum ilinde konuya ilişkin çalışma yapılmıştır. Çalışmada KOBİ'lerin demografik yapılarına, finansal durumlarına ve kredi derecelendirme sistemine uyumları hakkında anket düzenlenmiştir. Ankette KOBİ'lerin kredi derecelendirme sistemine adapte olup/olamama durumları beşli likert ölçeğinde hazırlanan sorulara verilen cevaplara göre çeşitli istatistiksel testlerle ölçülmüştür. Ölçümler sonucunda Çorum'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel düzenlemelerinin getirmiş olduğu derecelendirme sistemi konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları, bilgi sahibi olan KOBİ'lerinde maliyetli olacağını düşündüğü için derecelendirme talebinde bulunmadıkları anlaşılmıştır. Basel sürecine uyum sorunları arasında en başta gelen neden olarak KOBİ'lerin profesyonel yöneticiler tarafından değil işletme sahipleri tarafından yönetildikleri ve KOBİ'lerde finans yöneticisinin olmayışından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ'lerin derecelendirilmesi, Çorum KOBİ, Basel II

¹ Bu çalışma Basel Düzenlemeleri Kapsamında KOBİ'lerin Derecelendirme Sürecine Adaptasyonları: Çorum İlinde Bir Araştırma başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Abstract

SMEs operate in certain hardships when the developments in financial markets are taken into account. The primary of these hardships is the difficulty in reaching low-cost finance facilities which are crucial for competing and growing. When it comes to today, the most important developments affecting the SMEs in terms of finance are Basel arrangements. From now on, financial institutions will take the rating notes of SMEs into consideration while giving credits to them. Financial resources will be provided for SMEs in accordance with their rating, and therefore competition advantage and disadvantages of SMEs will be ensued.

A hesitation about the orientation of SMEs to the financing technique which is brought by Basel arrangements occurred and thus a study was conducted relating to the matter in the city of Corum. When the results of the study were analysed, it was realised that the SMEs operating in Corum were not sufficiently informed about the rating system brought about Basel arrangements and also the ones who were knowledgeable about these arrangements did not demand rating due to the cost issues of this system. The first and foremost reason of adaptation problems into Basel process was the fact that the SMEs were run by the proprietors themselves not the professional managers, and there were not finance managers in those SMEs.

Keywords: *The rating of SMEs, Corum SME, Basel II*

Giriş

Türkiye’de bankalar 2011 yılından itibaren Basel Kriterlerini uygulamaya koymuştur. Basel II düzenlemelerine göre bankaların minimum sermaye yeterlilik oranı sadece kredi büyüklüğüne göre değil aynı zamanda kredinin riskine göre belirlenmektedir. Basel III düzenlemesinde bankaların faaliyetleri esnasında karşılaştıkları veya karşılaşmaları muhtemel risklere karşı yeterli öz kaynak bulundurmaları, bu sürecin etkin biçimde otorite tarafından denetimi ve bu konularda kamuoyunun aydınlatılmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre Basel II ve Basel III düzenlemelerinin KOBİ’ler açısından iki önemli sonuç doğurduğu söylenebilir. Bu sonuçlardan birincisi, bankaların risk derecelendirmesine artan bir şekilde dikkat edecek olmaları ve kredi kararlarını derecelendirmeye bağlı olarak şekillendirmeleri, ikincisi ise KOBİ’lerin taşıdıkları risk düzeyine göre farklı fiyat seçenekleriyle ve farklı kredi koşullarıyla karşılaşacak olmalarıdır.

Çalışmamızda Basel II ve Basel III düzenlemelerinden olumlu ve olumsuz etkilenen Çorum ilindeki KOBİ’lerin mevcut durumu ortaya konularak, getirilen düzenlemelere uyum sürecinde KOBİ’lerin durumu hakkında uygulama örneği yapılacaktır.

Basel Kriterleri doğrultusunda literatür de Basel II ve derecelendirme konusunda yapılan birçok araştırma olmakla birlikte bunların tamamına yakını 2010 yılından önce yapılmış ve Basel sürecine hazırlık aşaması sorgulanmıştır. Bu araştırmalarla işletmelerin Basel düzenlemeleri hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları ve beklentileri konularına değinilmiştir (Çatalbaş, 2006, s. 10-11; Zengin, 2008, s. 172)

Yapılan çalışmada Basel sürecinde işletmelerin bu sürece adaptasyonları ölçülmeye çalışılmıştır. İşletmelerin Basel sürecinden beklediklerini alıp alamadıkları, Basel düzenlemeleri ile şeffaflık ve hesap verilebilirlik anlamında ilerleme kaydedip kaydetmedikleri ve finansman bulma sıkıntılarını aşım aşım oldukları araştırılmıştır.

1. Uluslararası Ödemeler Bankası ve Basel Düzenlemeleri

1930 yılında Almanya, ABD, Belçika, Fransa, İtalya, Japonya ve Birleşik Krallığın merkez bankalarının katılımıyla Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements) kurulmuştur. İlk etapta I. Dünya Savaşı sonucu Almanya'nın savaş tazminat ödemelerinin takibi için kurulmuş olsa da daha sonra parasal ve mali istikrar sağlama amacıyla merkez bankaları arasında koordinasyon sağlama hedefine odaklanmıştır.

1.1. Basel Düzenlemelerinin Amacı ve Kapsamı

Basel I, 1988 yılında Basel Komitesi tarafından çıkarılmış olan düzenlemelerdir. Bu düzenlemeyle bankaların sermaye yeterliliklerinin ölçülmesine denetim ve gözetimine, piyasa disiplinine ilişkin yayınlanan standarttır. Bununla birlikte banka sermaye yeterliliği uluslararası bir standarda bağlanmıştır. Basel I standardı ile bankaların krizlere karşı kırılma güçlerini azaltarak banka sermayelerinin, bankaların bilançolarındaki riskli aktiflere oranının % 8' den az olmamasını gerektiren "Sermaye Yeterlilik Rasyosunu" geliştirmiştir (Yaslıdağ, 2007, s. 2).

Basel Komitesi tarafından sermaye ölçümü ve sermaye standartlarının tekrar gözden geçirilerek oluşturulan Basel II düzenlemeleri; kamu denetimine ilişkin yapısal bloğu, banka denetimindeki temel ilke rehber nitelikleri, risk yönetimi kuralları ile denetim otoritesinin şeffaflığı ve sorumluluk yüklenmesi ilkelerini temel almaktadır. Ancak Basel II standartlarının 2008 yılında yaşanan finansal krizi meydana getiren bazı unsurlar açısından yetersiz kalması nedeniyle, Basel III olarak adlandırılan değişiklikler gündeme gelmiştir. Fakat Basel III, Basel II'nin özellikle 2007 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde ipotekli konut piyasasında başlayan ve 2008 yılında küresel bir finansal krize dönüşmesiyle ortaya çıkan eksikliklerini tamamlayan bir "ek düzenlemeler seti" niteliğinde olup, sermaye yeterliliği hesaplama yönteminde önemli sapmalar meydana getirmemektedir.

1.2. Türkiye'de Basel Düzenlemeleri

2004 yılında Basel II konusunda görüş bildirmek üzere BDDK koordinasyonunda SPK, Hazine Müsteşarlığı ve TCMB temsilcilerinin katılımıyla Basel II Koordinasyon Komitesi oluşturulmuştur. Komitenin çalışmaları sonucunda 2005 yılında BDDK Basel II'ye geçiş sürecinde atılacak adımları gösteren taslak yol haritasını açıklamıştır. Bu yol haritasına göre 2009'da Basel II hükümlerinin uygulanması kararı alınmıştır. Ancak Basel II hükümlerinin uygulanması için Türk Ticaret Kanununda değişiklikler yapılması zorunlu hale gelmiştir (Sarıgül, 2012: 38). Bu nedenle Basel II hükümlerinin yürürlüğe girmesi ertelenmiştir. Ancak operasyonel riskle ilgili sermaye gereksinimi uygulaması 2007 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmalar doğrultusunda 2010 yılına gelindiğinde yeni taslak çalışması kamuoyunun görüşlerine sunulmuş ve 2011 yılında uygulanmaya başlanmıştır (BDDK, 2011, s. 8).

2. KOBİler ve Basel Düzenlemeleri

Bütün dünya ekonomilerinde olduğu gibi Türkiye'de faaliyet gösteren işletmelerin %99'unu küçük ve orta ölçekteki işletmeler (KOBİ) oluşturmaktadır. Toplam istihdamın %60'ını sağlayan bu işletmelerin GSMH'dan aldıkları pay %26, banka kredilerinden aldıkları pay ise %5-6 civarındadır. Büyük işletmelerin çekirdeğini oluşturan KOBİ'ler ülke ekonomileri için büyük öneme sahip ekonomiye dinamizm

kazandıran işletmelerdir. KOBİ'ler büyük işletmelerin kullandıkları mamul ve yarı mamul girdilerini üretmektedir (KOSGEB, 2011, s. 27).

Basel II bankaların sermaye yeterliliği standartlarını yeniden belirlemiş ve risk yönetimi ön plana çıkmıştır. Böylelikle şimdiye kadar finans kuruluşları tarafından reel sektör kuruluşlarına kullanılan subjektif yöntemlerle belirlenen iyi kredi, kötü kredi süreci yerine riskli, az riskli kredilendirme süreci devreye girmiştir. Çünkü Basel düzenlemeleri ile KOBİ'lere derece verilecektir. Bu derece ile her işletmenin bir kredi derecesi olacak ve bankalar bu derece notlarına göre kredi faiz oranı belirleyecektir (Üçgün, 2010, s. 10).

2.1. Kredi Derecelendirme Sisteminin Amacı

Bir kredi derecelendirme sisteminde amaç, işletmenin taşıdığı riskleri objektif olarak ölçmektir. Böylelikle, ortak bir dilin oluşmasına yardımcı olmanın yanında bankaların bir işletme için çok benzer fiyatlamalar yapmasına olanak tanımaktadır (Türkiye Bankalar Birliği, 2002). Firmaların kredi derecelendirme notu, bu firmaların ihraç ettiği sermaye piyasası yükümlülüklerinin zamanında yerine getirilme kapasitesini yansıttığı gibi aynı zamanda işletmeye kredi tahsisi yapılırken riskin matematiksel olarak ifade edilmesi sürecini de içermektedir (Yaslıdağ, 2009, s. 129)

2.2. Basel Sürecinde KOBİ'ler Açısından Derecelendirmenin Yararları

KOBİ'ler açısından derecelendirmenin yararları aşağıdaki maddeler halinde sıralanabilir (Aksel, 2002, s.3).

- KOBİ'lerin derece notu yüksek olması durumunda sermaye ihtiyacı azalır faiz oranı ve işletme maliyetleri azalır,
- KOBİ'lere kurumsal yatırımcıları çekerek şirketlerin borçlanma imkanlarını genişletir,
- KOBİ'ler yapılandırılmış finansman tekniklerini geliştirerek alternatif fon kaynaklarına ulaşabilme ve likidite planlama yapma olanağını sağlar,
- KOBİ'lerin borçlanma piyasasına girmelerini sağlar,
- Oto kontrol ve yönetim kalitesinin gelişimini teşvik eder, etkinliğini artırır,
- KOBİ'lerin çevre ile ilgili mali ve mali olmayan yapıları hakkında bilgi sağlamasını sağlar.

2.3. KOBİ'lerin Derecelendirilmesi

İşletmelerin kredi derecelendirilmesi banka tarafından verilen kredinin, kime verildiğinin riskinin ölçülmesi anlamına gelmektedir. İşletmelerin finansal tablolarının ve niteliksel (işletme yöneticilerinin geçmişi, pazar payı vb.) faktörlerinin değerlendirilmesi sonucu verilen derecelendirme notu bankaya bu işletmeye verilecek kredinin taşıyacağı riski göstermektedir. Yapılan bu işlemler bankanın bu kredi sonucu elinde tutması gereken sermayenin belirlenmesinde kullanılacaktır. Kredi derecelendirme sistemi kullanılmasında amaç, işletmenin taşıdığı riskleri objektif olarak ölçmektir (Güler ve Taner, 2008, ss. 159-160).

KOBİ'ler açısından bakıldığında, şeffaf bir muhasebe sistemine sahip olmayan, yeterince kurumsallaşmamış ve iyi finansal verilere sahip olmayan KOBİ'ler Basel II ile birlikte kredi kullanamama durumuyla karşı karşıya kalabileceklerdir.

Literatürde Basel düzenlemeleri ve KOBİ'ler konusunda çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal kalkının sağlanmasında ve sürdürülmesinde başrol oynadığı işsizliğin azaltılmasında ve yeni istihdam alanlarının yaratılmasında önemli bir yere sahip oldukları vurgulanmıştır. Bu nedenle KOBİ'lerin 2007 yılında yürürlüğe girecek olan Basel sürecini iyi tahlil ederek mevcut yapıdaki yetersizliklerin giderilmesine yönelik proaktif bir eylem sürecinin bir an önce yapılması gerektiği vurgulanmıştır(Basel II ve KOBİ'ler Çalışma Grubu, 2006, ss. 59-60).

KOBİ'lerin ülke ekonomilerinin temelini oluşturmasından ve bankalarla arasındaki ilişkilerin, finansal sistemdeki entegrasyon sonucunda uluslararası standartlarda hizmet sunumunu zorunlu kılmasına vurgu yapılmıştır. Çalışmanın uygulama bölümünde bir şirket derecelendirmesi örneği ile işletmenin finansal ve finansal olmayan analizleri yapılmıştır. İşletmenin muhasebe değerini yansıtan finansal analizi ve işletmenin pazardaki yeri ve geleceğini ölçen finansal olmayan analiz sonucunda aldığı derece notlarının, firma hakkında daha detaylı bilgi edinilmesine olanak sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte işletmeye verilen 80(%) puanla (B-) işletmenin mali ve mali olmayan kriterinin bazıları için optimizasyonu sağlayamadığı ancak kredibilitesi yüksek bir firma olduğu sonucuna varılmıştır(Kayalı, 2011, s. 125).

Kars ilinde faaliyette bulunan KOBİ'lerin kredi ve kaynak bulmada, öz sermaye teminde, ipotek temininde oldukça sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. İşletmelerin gerek ulusal gerekse uluslararası rekabet piyasasında rol sahibi olmaları için işletme içi ve işletme dışı sorunların ortadan kaldırılması gerektiği vurgulanmıştır. İşletme içi sorunlar şu şekilde sıralanmıştır; işletmelerde finans departmanı bulunmamakta ve yönetim kademesinde bulunan işletme sahiplerinin teknik konularda bilgi sahibi olmasına karşın, finansman konusunda yeterli birikime sahip olmamalarıdır. KOBİ'ler dışarıdan kaynaklanan sorunlara çözüm bulması güç iken kendi içinde olan sorunların kolaylıkla üstesinden gelebileceğinde bu işletme kaynaklı sorunlarla baş edebilecek güçte olduğu düşünülmektedir. Yine KOBİ'lere devlet destekli düşük faizli kredi verilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur. (Zengin, 2008, s. 172).

3. Araştırmanın Amacı ve Hipotezler

Araştırmanın amacı Çorum ilinde ki KOBİ'lerin sahip/yöneticilerinin fikirlerini almak, KOBİ'lerin demografik yapısı, finansal işleyişi ve Basel düzenlemelerinin tanınırlığını sorgulayıp derecelendirme sistemine adaptasyonlarını tespit etmektir.

Çalışmamızda diğer çalışmalardan farklı olarak, başlamış ve devam eden Basel sürecinde işletmelerin adaptasyonları test edilmiştir. İşletmelerin Basel sürecinden beklediklerini alıp alamadıkları, Basel düzenlemeleri ile şeffaflık ve hesap verilebilirlik anlamında ilerleme kaydedip kaydedemedikleri, finansman ve kredi bulma sıkıntılarının aşılp aşılamadığı konularına değinilmiştir.

Çalışmada aşağıdaki hipotezler kurularak test edilmiştir. Yapılan testler sonucunda H_0 : Red(yokluk hipotezi) sabit kabul edilmiştir.

H_1 : İşletmelerin ana ortağının eğitim durumu ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H_2 : İşletme çalışanlarının Basel II hakkında eğitim alıp/almamaları ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₃ : İşletmelerin faaliyette bulunduğu sektör ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₄ : İşletmelerin derecelendirme notu talebinin olup/olmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₅ : İşletmelerin hukuki yapıları ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₆ : İşletmelerde sermaye bütçelemesi analizi yapılıp/yapılmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₇ : İşletmelerin, kaynak temininde sorun yaşayıp/yaşamamaları ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₈ : İşletmelerin AR-GE departmanı bulunup/bulunmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₉ : İşletmelerin faaliyette bulunduğu yıl ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₀ : İşletmelerin Muhasebe-Finans departmanı bulunup/bulunmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₁ : İşletmelerin iç denetim departmanı bulunup/bulunmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₂ : İşletmeler de likidite-karlılık analizi yapılıp/yapılmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₃ : İşletmelerin çalışan sayıları ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₄ : İşletmelerde insan kaynakları departmanı bulunup/bulunmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₅ : İşletmeler de başa-baş analizi yapılıp/yapılmaması ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₆ : İşletmelerin, öz sermayesini yeterli bulup/bulmamaları ile Basel sürecine adaptasyon puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Anketler, anketörler tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Bu çalışma, anket soruları analiz edilmeye uygun 44 işletmeyi kapsamaktadır. Yapılan araştırmada Çorum ilinde faaliyet gösteren ve Çorum Ticaret ve Sanayi Odasından kapasite raporu almış 439 işletmeyi kapsamaktadır. Örneklem sayısının tespiti için aşağıdaki formül kullanılmıştır. Örneklem tespiti formülüne göre ulaşılması gereken minimum işletme sayısı, 2 standart hata kabul edilerek 44 işletme olarak hesaplanmıştır. Bilimsel çalışmalarda, Sosyal Bilimler Alanında evren büyüklüğü biliniyor ise % 10'luk örneklem büyüklüğü yeterli kabul edilmektedir (Kendirli, 2008:73).

$$n = \frac{N(pq)Z^2}{(N-1)E^2 + (pq)Z^2} \quad n = \frac{439(0.98 * 0.02)2^2}{(439-1)0.04^2 + (0.98 * 0.02)2^2}$$

= 44,17= 44 adet işletme

N=Toplam işletme sayısı 439 olarak alınmıştır(Çorum Ticaret ve Sanayi Odasından Alınan İşletme Sayısı).

p=İşletmelerin genel olarak %98'i KOBİ olarak varsayılmaktadır.

q= İşletmelerin KOBİ olmama olasılığı ise %2 olarak varsayılmıştır.

E= Kabul edilebilen örneklem hatası (Hata yapma düzeyi).

Z= KOBİ olmadığı varsayılan işletme sayısı.

Anket soruları iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde işletmenin yapısal özelliklerine yönelik sorular, ikinci bölümde işletmenin finansal durumu ve derecelendirme sürecine adaptasyonlarını ölçmek amacıyla Beşli Likert Ölçeğinde 11 tane soru sorulmuştur. Bu sorular 1-5 arasında puanlanmış, her işletmenin verdiği cevapların ortalamaları alınarak adaptasyon puanları çıkartılmıştır. Tam adapte olan/olamayan 1-5 puan aralığında olup 1 puan tam adaptasyonu 5 puan adapte olamama durumunu ifade etmektedir. Veriler derlendikten sonra analiz için “SPSS” programı kullanılmıştır.

Yapılan testin güvenilirliği analizinde Cronbach alfa katsayısı 0,809 birim olarak ölçülmüştür. Bu oran da yapılan test sonucunda elde edilen verilerin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Cronbach alfa testinde 0,75 üzeri değerler çok güvenilir olarak kabul edilmektedir.

Değerlendirme bölümü iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda işletmenin yapısal özellikleri ve finansal durumları hakkındaki bulgular değerlendirilmiş, ikinci kısımda işletmelerin yapısal özellikleri ile ortalama adaptasyon puanı (Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Puanı) arasındaki ilişkiler “Varyans Analizi”, “Independent Samples T Testi” ile % 95 güven düzeyinde hipotezler kurularak test edilmiştir.

5. Bulgular

Örneklem grubundaki KOBİ’ler hakkında toplanan veriler istatistiki analizlere tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda; KOBİ’lerin sektörel dağılımı, bünyelerinde bulunan departmanlar, basel düzenlemeleri konusunda eğitim alma durumları, derecelendirilme talebinde bulunma durumları, derecelendirmenin ücretsiz yapılması durumunda talepte bulunma durumları hakkında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1: İşletmelerin Sektörel Dağılımı

Sektör	Frekans	Yüzde Oranı
İnşaat- Yapı ve Taş-Toprak	10	22,7
Tekstil	10	22,7
Makine Kimya	7	15,9
Gıda	8	18,2
Otomotiv	7	15,9
Mobilya	2	4,5
Toplam	44	100

Araştırmaya katılan işletmelerin 2 tanesi (%4,5) mobilya sektörü, 7 tanesi (%15,9) otomotiv sektörü, 7 tanesi (%15,9) makine kimya sektörü, 8 tanesi (%18,2) gıda sektörü, 10 tanesi (%22,7) tekstil sektörü ve 10 tanesi de (%22,7) inşaat-yapı ve taş-toprak sektöründe faaliyette bulunmaktadır.

Anket verilerine göre Çorum’da inşaat ve tekstil sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelerin çokluğu dikkat çekmektedir. Bunların bazı sebepleri; tekstil sektörü için düşük ücretli işçi çalıştırabilme olanağı, arsa ve yer temini maliyetlerinin düşüklüğü söylenebilir. İnşaat sektörü içinde organize sanayi bölgesi teşvikleri (sigorta indirimleri, ücretsiz/düşük ücretli yer temini) ve Çorum ilinin Karadeniz Bölgesi geçiş güzergahı üzerinde olması nakliyat kolaylığı etkili olmaktadır.

Tablo 2: İşletmelerde Bulunan Departmanlar

İşletme Bünyesinde Bulunan Departmanlar	Var	Yüzde Oranı(%)	Yok	Yüzde Oranı(%)
Yönetim	43	97,73	1	2,27
Personel-İnsan Kaynakları	5	11,36	39	88,64
Kalite-Kontrol	15	34,09	29	65,91
Planlama	16	36,36	28	63,64
AR-GE	2	4,55	42	95,45
Muhasebe ve Finansman	21	47,73	23	52,27
Satınalma	32	72,73	12	27,27
Üretim	31	70,45	13	29,55
İç Denetim	8	18,18	36	81,82
Pazarlama	22	50	22	50

Araştırmaya katılan işletmeler Tablo 2'ye göre değerlendirildiğinde anlaşılmaktadır ki, işletmelerin tamamına yakınında yönetim departmanı bulunmakta(%97) olup AR-GE departmanı yok denecek kadar azdır. İşletmelerin hemen hemen yarısında(%50) pazarlama ve muhasebe-finans departmanı bulunmaktadır. İşletmelerin kalite ve verimliliklerinin artması için AR-GE, Personel-İKY, iç denetim ve kalite kontrol birimlerini oluşturmaları gerektiği söylenebilir. İşletmesinde muhasebe-finans birimi olan 21 işletme (%47) bulunmaktadır, işletmelerin 23'ünde (%52) bu birim bulunmamaktadır. Finansal işlemlerin daha sağlıklı takibi için böyle bir bölümün oluşturulması gereklidir.

Tablo 3: Basel II Hakkında Eğitim Alma Durumları

Basel II Hakkında Eğitim Alma Durumları	Sayı	Yüzde Oranı
Evet	3	6,8
Hayır	41	93,2
Toplam	44	100

Araştırmaya katılan işletmelerden 3'ü (%6,8) Basel II ile ilgili eğitim aldığını ve 41'i (%93,2) de Basel II hakkında eğitim almadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara göre işletmelerin büyük çoğunluğu Basel II'yi kulaktan dolma bilgilerle tanıdığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4: İşletmelerin Derecelendirme Talebinde Bulunma Durumları

İşletmelerin Derecelendirme Talebinde Bulunma Durumları	Sayı	Yüzde Oranı
Evet	6	13,6
Hayır	38	86,4
Toplam	44	100

Araştırmaya katılan işletmelerden derecelendirme talebi olan 6 işletme (%13,6) ve derecelendirme talebi olmayan 38 işletme (%86,4) vardır. İşletmelerin büyük

çoğunluğu derecelendirme talebinde bulunmamış olup bir sonra ki anket sorusuna “Derecelendirme işlemi devlet tarafından ücretsiz yapılacak olsa buna dahil olur musunuz?” verilen cevaplarla karşılaştırıldığında işletmelerin %97’si derecelendirme işlemini yaptıracağını belirtmiştir. Bu verilere göre işletmeler için derecelendirme işleminde maliyet unsurunun caydırıcı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5: Derecelendirmenin Devlet Tarafından Ücretsiz Yapılması Halinde, Talepte Bulunma Durumu

Derecelendirmenin Devlet Tarafından Ücretsiz Yapılması Halinde, Talepte Bulunma Durumu	Sayı	Yüzde Oranı
Evet	43	97,7
Hayır	1	2,3
Toplam	44	100

Araştırmaya katılan işletmelerden derecelendirme işlemi devlet tarafından ücretsiz yapılması durumunun da bu işlemi yaptıracak olan işletme sayısı 43 (%97,7) olup; derecelendirme talebinde bulunmayacağını belirten işletme sayısı 1 (%2,3) olarak ifade edilmiştir. Aşağıdaki tablodan işletmelerin derecelendirme sistemine olumlu baktıkları ve sistemin kendileri için yararlı olacağı düşüncesi anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Ana Ortağın Eğitim Durumu Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (Anova Testi)

Eğitim Durumu	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	p
İlköğretim	2	2,2000	,14142	6,319	,004
Lise	17	2,7691	,65317		
Üniversite	25	3,6720	1,07064		
Toplam	44	3,2562	1,02236		

Tablo 6 incelendiğinde; işletmelerin 2’sinde ana ortağın eğitim durumu ilköğretim, 17’sinde lise, 25’inde üniversite olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan Araştırmaya katılan ana ortağın eğitim durumu değişkeni açısından adaptasyon ortalamalarında bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan H_1 Hipotezi yeterli kanıtla desteklenmiştir.

Tablo 7: Basel II Hakkında Eğitim Alma Durumu Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Basel II Hakkında Eğitim Alma Durumu	Evet	2	1,3	0,42426	-2,302	0,03
	Hayır	42	2,159	0,518		

İşletme çalışanlarının Basel II hakkında eğitim alıp/almamaları ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup,

0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_2 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Bu tespite göre; Şirket çalışanları Basel II ile ilgili eğitim alan işletmeler almayan işletmelere göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 8: İşletmelerin Faaliyette Bulunduğu Sektör Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (Anova Testi)

Sektör	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Tekstil	10	3,4150	,88193	2,276	,066
Gıda	8	3,6438	1,03352		
Otomotiv	7	2,4943	,71617		
Mobilya	2	2,0000	0,00000		
Makine	7	3,7163	,94945		
İnşaat	10	3,2500	1,10303		

İşletmelerin faaliyette bulunduğu sektörler ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir. Diğer bir ifade ile H_3 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenememiştir. Buna göre; İşletmelerin faaliyet göstermiş oldukları sektörler açısından (İnşaat, Makine, Mobilya, Gıda) Basel sürecine adaptasyonları arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 9: Derecelendirme Notu Talebinde Bulunma Durumu Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Derecelendirme Notu Talebinde Bulunma Durumu	Evet	6	1,666	0,53166	-2,320	0,03
	Hayır	38	2,192	0,51327		

İşletmelerin derecelendirme notu talebinin olup/olmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_4 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Bu tespite göre; derecelendirme notu talebi olan işletmeler not talebi olmayan işletmelere göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 10: İşletmelerin Hukuki Yapıları Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (Anova Testi)

Hukuki Yapı	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Anonim Şirket	13	3,1715	,97288	,030	,970
Limited Şirket	29	3,2532	,97456		
Kollektif Şirket	2	3,2500	1,76777		

İşletmelerin hukuki yapıları ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir. Diğer bir ifade ile H_5 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenememiştir. Buna göre; İşletmelerin anonim şirket, limited şirket veya kollektif şirket olmaları Basel sürecine adaptasyon puanlarını etkilememektedir.

Tablo 11: İşletmelerde Sermaye Bütçelemesi Analizi Yapılıp/Yapılmaması Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Sermaye Bütçelemesi Yapılma Durumu	Evet	27	1,866	0,44549	-4,834	0,00
	Hayır	17	2,523	0,42797		

İşletmeler de sermaye bütçelemesi analizi yapıp/yapılmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_6 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Bu tespite göre; İşletmelerinde sermaye bütçelemesi analizi yapan işletmeler yapmayanlara göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 12: İşletmelerin Kaynak Temininde Sorun Yaşayıp/Yaşamamaları Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Kaynak Temininde Sorun Yaşanma Durumu	Evet	26	1,7813	0,50361	-3,810	0,00
	Hayır	18	2,417	0,45584		

İşletmelerin, kaynak temininde sorun yaşayıp/yaşamamaları ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_7 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Buna göre; işletmelerinde kaynak temininde sorun yaşamıyorum diyenler yaşıyorum diyenlere göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 13: İşletmelerin AR-GE Departmanı Bulunup/Bulunmaması Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Ar-Ge Departmanı Bulunma Durumu	Evet	2	1,15	0,07071	-2,913	0,01
	Hayır	42	2,195	0,50168		

İşletmelerin AR-GE departmanı bulunup/bulunmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem

düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_8 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Buna göre; İşletmelerinde AR-GE departmanı bulunanlar bulunmayanlara göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 14: İşletmelerin Faaliyet Süreleri Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (Anova Testi)

Faaliyet Süreleri	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	p
0-5 Yıl	8	2,6913	1,24296	1,778	,167
5-10 Yıl	18	3,1339	,83401		
11-15 Yıl	13	3,4515	,73409		
16 ve Üzeri Yıl	5	3,7900	1,22890		

İşletmelerin faaliyet süreleri ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir. Diğer bir ifade ile H_9 hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenememiştir. Buna göre; İşletmelerin üç yıl, beş yıl veya on yıldır faaliyette bulunmaları ile Basel sürecine adapte olmaları arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 15: İşletmelerin Muhasebe-Finans Departmanı Bulunup/Bulunmaması Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Muhasebe-Finans Departmanı Bulunma Durumu	Evet	21	1,957	0,57842	-2,366	0,02
	Hayır	23	2,321	0,44		

İşletmelerin Muhasebe-Finans departmanı bulunup/bulunmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_{10} hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Buna göre; İşletmelerinde muhasebe departmanı bulunanlar bulunmayanlara göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 16: İşletmelerde İç Denetim Birimi Bulunup/Bulunmaması Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
İç Denetim Birimi Bulunma Durumu	Evet	8	1,487	0,2949	-4,687	0,00
	Hayır	36	2,294	0,46411		

İşletmelerde iç denetim birimi bulunup/bulunmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_{11} hipotezi

yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. İşletmelerinde iç denetim departmanı bulunanlar bulunmayanlara göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 17: İşletmelerde Likidite-Karlılık Analizi Yapılıp/Yapılmaması Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması(t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Likidite-Karlılık Analizi Yapılma Durumu	Evet	42	2,085	0,52618	-2,020	0,05
	Hayır	2	2,85	0,35355		

İşletmeler de likidite-karlılık analizi yapılp/yapılmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_{12} hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Bu tespite göre; Likidite-Karlılık analizi yapan işletmeler yapmayan işletmelere göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

. Tablo 18: İşletmelerin Çalışan Sayıları Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (Anova Testi)

Çalışan Sayıları	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	Sig.
1-9 Arasında Çalışan	15	3,0827	,98528	1,461	,240
10-25 Arası Çalışan	14	3,2774	1,05793		
26-50 Arası Çalışan	9	2,9278	,49568		
51 ve Üzeri Çalışan	6	3,8808	,87514		

İşletmelerin çalışan sayıları ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir. Diğer bir ifade ile H_{13} hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenememiştir. Buna göre; İşletmelerin on, yirmi, elli ya da daha fazla çalışan istihdam etmeleri ile Basel sürecine adaptasyonları arasında herhangi bir ilişki yoktur.

Tablo 19: İşletmelerde İnsan Kaynakları Departmanı Bulunup/Bulunmaması Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması(t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
İşletmelerde İnsan Kaynakları Departmanı Bulunma Durumu	Evet	5	2,04	0,415	-0,472	0,29
	Hayır	39	2,161	0,553		

İşletmelerde insan kaynakları departmanı bulunup/bulunmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir. Diğer bir ifade ile H_{14} hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenememiştir. Buna göre; bünyesinde insan kaynakları

departmanı olan işletmelerle olmayan işletmeler arasında Basel sürecine adaptasyon farkı yoktur.

Tablo 20: İşletmelerde Başa-Baş Analizi Yapılıp/Yapılmaması Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Başa-Baş Analizi Yapılma Durumu	Evet	30	1,91	0,44517	-4,565	0,00
	Hayır	14	2,571	0,45307		

İşletmeler de başa-baş analizi yapılıp/yapılmaması ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_{15} hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Bu tespite göre; İşletmelerinde Başa-Baş analizi yapan işletmeler yapmayanlara göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

Tablo 21: İşletmelerin Öz Sermayelerini Yeterli Bulup/Bulmamaları Açısından Ortalama Adaptasyon Puanının Farklılaşması (t-Testi)

Derecelendirme Sürecine Adaptasyon Göstergeleri	Evet/Hayır	Frekans	Ortalama	Standart Sapma	t	p
İşletme Öz Sermayesini Yeterli Bulma Durumu	Evet	32	1,67	0,44981	-4,712	0,00
	Hayır	12	2,58	0,41312		

İşletmelerin, öz sermayesini yeterli bulup/bulmamaları ile ortalama adaptasyon puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığına bakılmış olup, 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile H_{16} hipotezi yeterli kanıtlarla desteklenmiştir. Bu tespite göre; İşletmelerin öz sermayesini yeterli bulmayanlara göre derecelendirme sistemine daha iyi adapte olmuşlardır.

6. Sonuç ve Öneriler

KOBİ'lerin Basel II'yi tanıma ve adapte olmaları konusunda bireysel gayretlerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Bu durum Çorum'da faaliyet gösteren KOBİ'ler açısından rekabet düzeylerinin düşük olmasına yol açmaktadır. Derecelendirme süreci işletmeleri şeffaflığa ve kurumsallaşmaya zorlamaktadır. Bunun sonucunda KOBİ'lerin hem finansal hem de yönetsel özellikleri güç kazanacak, dünya ile rekabet edebilirlikleri artacaktır. Derecelendirme sistemine adaptasyon KOBİ'ler açısından böylesine hayati önem taşımamasından dolayı Çorum'daki KOBİ'lerin adaptasyon sağlaması için gerek Çorum Ticaret ve Sanayi Odası gerek Çorum Organize Sanayi Bölgesi Yönetimi gerekse Bilim Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı bu farkındalığı sağlamak amacıyla çeşitli eğitim ve uygulama çalışmaları yapmalıdır. Hatta bu konuyu (derecelendirme sistemi) teşviklerle daha uygulanabilir hale getirilebilir. Örneğin anket sorularımızın birine “derecelendirme sistemi devlet tarafından ücretsiz uygulansa buna dahil olur musunuz?” sorusuna verilen cevap % 90 dahil olurum şeklinde ifade

edilmiştir. Bu sonuca göre işletmeler dış unsurlar tarafından yönlendirilmek durumunda olup kendi başlarına bu sürece adaptasyonları güç olacaktır.

KOBİ'ler için küreselleşmenin sonucu olarak sürekli hareket halinde olan küresel sermayeden, doğrudan veya dolaylı olarak yatırım çekebilmek ve Türkiye sermaye piyasalarından faydalanabilmek için Basel II'ye adaptasyon büyük önem arz etmektedir. KOBİ'lerin halka arz şartlarını yerine getirebilmeleri ve küresel rekabete hazır duruma gelmeleri içinde Basel II'ye entegrasyon şarttır. Ayrıca KOBİ'lerin kurumsallaşmaya önem vermeleri, şeffaf ve güvenilir bir yapıya ulaşmaları, uluslararası standartlarda mali tablolar üreterek bu mali tabloları bağımsız denetçi kuruluşlara onaylatmaları, faaliyet konularında uzmanlaşmaları, kayıt dışı faaliyetlerden kaçınmaları, Basel II'ye göre kabul edilebilir teminatları kullanmaları, sermaye yapılarını güçlendirmeleri, insan kaynaklarına yatırım yapmaları gerekmektedir.

Basel II ile birlikte kredi derecelendirme notu ve kurumsal yönetişimin önemi artmıştır. Bu nedenle KOBİ'lere öneriler daha çok bu iki konuda olacaktır. Basel II ile birlikte ortaya çıkan yenilikleri, fırsatları ve tehlikeleri okuduktan sonra KOBİ'lere öneriler şu başlıklar altında incelenebilir.

- İşletmeler ana faaliyet konularında çalışmalıdır.
- Kayıt dışı faaliyetlerini kayıt altına almalıdırlar. Bu sayede kredi derecelendirme notları kendi güçlerini ifade edecektir.
- Uluslararası standartlarda düzenli, güvenilir ve şeffaf mali tablolar üretmelidirler.
- Düşük maliyetli kredi kullanarak rakipleri ile rekabette avantaj sağlamak için Basel II'nin getirdiği teminat yapısına uyum sağlanmalıdır.
- Kurumsallaşma ilkelerine uyum konusunda çalışma yapmalılar ve kurumsal yönetim kültürünün tüm çalışanlarca benimsenmesi sağlanmalıdır.
- Rekabet gücünü artırmak için nitelikli insan kaynağına yatırım yapılmalıdır.
- İşletmeler finansal yönetimlerini profesyonellere verilmelidir.
- İşletmeler; bütçe, planlama ve iletişim sistemleri gibi kavramları benimsemeli geliştirmelidirler. Doğru ve zamanında bilgi akışı için alt yapı yatırımlarını yapmalıdırlar.

Kaynakça

- Aksel, K.,(2002).“Basel Komitesi Kararları ve Yeni Basel Antlaşması’nda Beklenen Gelişmeler”, *Activeline Dergisi*,
- Basel II ve KOBİ’ler Çalışma Grubu, (2006).“Basel II’nin KOBİ’lere Etkileri” Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi, Sayı:58.
- BDDK Risk Yönetimi Dairesi, (2011).“Bankacılık Sektörü Basel II Eylül 2011 İlerleme Raporu”, Ankara.
- Çatalbaş, G. Çatalbaş, E.,(2006).“Finansman Sorunu Yaşayan KOBİ’ler, Basel II ve Bankacılık Sektörü”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:66, s 39.
- Güler, S. Taner, B.,(2008).“Basel II ‘ye Geçiş Öncesinde KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *İzmir Ekonomi Üniversitesi Bildiriler Kitabı*, Yayın No.21.
- Kayalı, N., (2011).“Basel II Sürecinde Kredi Derecelendirme ve Bir Tekstil İşletmesinde Uygulaması”, *CBÜ İ.İ.B.F Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Sayı 2, ss 126, Manisa.
- Kendirli, S. Çağırın, H. Şanöz, F., (2008). “Finansal Piyasalar Ve Basel II; Yönetmelik Ve Mali Açısından Çorum KOBİ’lerine Muhtemel Etkileri” *İzmir Ekonomi Üniversitesi Bildiriler Kitabı*, Yayın No.21.
- KOSGEB, (2011). “KOBİ’lerin Türkiye Ekonomisindeki Payları ve Temel Özellikleri”,2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı, Ankara.
- Sarıgül, H.,(2012). *Basel Düzenlemelerinin KOBİ’lerin Muhasebe ve Finansal Raporlama Uygulamalarına Etkileri*, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Türkiye Bankalar Birliği Özet Sunumu, (2002)., “Basel Komitesi Yeni Sermaye Yeterliliği Düzenlemesi”, Türkiye Bankalar Birliği Ekim 2002.
- Üçgün, S.(2010). *Basel II Kriterleri Kapsamında Operasyonel Risk*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Yaslıdağ, B. (2007). *Kredi Derecelendirme Sistemi SPK Lisanslama Sınavına Hazırlık Soru Örnekleri*, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Zengin, Y.(2008), “KOBİ’lerde Finansal Sorunlar ve Basel II’nin KOBİ’lere Etkileri: Kars İlinde Bir Araştırma”, *Kafkas Üniversitesi S.B.E. Yüksek Lisans Tezi*, Kars.

The Adaptations of SMEs into Rating Process within the Scope of Basel Arrangements a Study in the City of Corum

Recep ÇAKAR

Hitit University
Çorum Vocational School
Çorum, Turkey
recepcakar@hitit.edu.tr

İlker SAKINÇ

Hitit University
Faculty of Economics and Administrative
Sciences, Çorum, Turkey
ilkersakinc@hitit.edu.tr

ExtensiveSummary

Introduction

The banks in Turkey put Basel Criteria into practice in Turkey since 2011. According to Basel II arrangements, the minimum capital adequacy rate of the banks is not determined not only with their credit size, but also the risk of the credit. It could be said that Basel II arrangements resulted in two important results from this perspective. The first of these results is that the banks will increasingly pay attention to the risk rating and shape their credit decisions depending on rating. The second result is that the SMEs will face different price options and credit conditions in accordance with their risk level.

Different from the previous studies, this study aimed to measure the adaptations of the establishments to ongoing Basel process. Moreover, the current study examined whether the establishments obtained what they expected from Basel process, made a progress with regards to transparency and accountability, and overcame their difficulty in finding finance or not through Basel arrangements.

Methodology

The following hypotheses will be tested in the application section. As a result of the tests, H_0 : null hypothesis will be accepted as constant and in the case of the rejection of null hypothesis, alternative hypotheses which show the opposite case “ $H_1, H_2, H_3, H_4, H_5, H_6, H_7, H_8, H_9, H_{10}, H_{11}, H_{12}, H_{13}, H_{14}, H_{15}, H_{16}$ ” will be accepted.

H_1 : Educational background of establishments' main partner, H_2 : Whether the workers in these establishments received any training about Basel II or not, H_3 : The sector in which the establishments operate, H_4 : Whether the establishments demanded rating note or not, H_5 : Legal status of the establishments, H_6 : whether the establishments did the analysis of capital budgeting or not, H_7 : whether the establishments had difficulty in procuring resource or not, H_8 : whether these establishments have R&D department or not, H_9 : the year in which the establishments operate, H_{10} : whether the establishments have accounting and finance department or not, H_{11} : whether the establishments have internal audit department or not, H_{12} : whether the establishments do liquidity-profitability analysis or not, H_{13} : the number of employees in the establishments, H_{14} : whether the establishments have human resources department or not, H_{15} : whether the establishments do par analysis or not, H_{16} : whether the establishments find their equity sufficient or not. By taking into these hypotheses into consideration, a significant relationship was found between the adaptation points of the establishments into Basel process and these hypotheses

Findings

The findings obtained from the questionnaires are grouped into two: the data in line with the structural characteristics of the establishments in the first section and the findings related to financial status of the establishment and adaptation to the rating process in the second section.

The sectorial distribution of the establishments: The establishments which participated in the questionnaire operate in various sectors. The details about them as follows: two from furniture sector (%4,5), seven from (%15,9) automotive sector, seven from (%15,9) mechanical and chemical industry, eight from (%18,2) food industry, ten from (%22,7) textile industry and ten from (%22,7) building and construction, and soil and stone sectors.

Departments in the establishments: Almost all of the business establishments have management department(%97), but R&D department is very scarce in these establishments. Half of the establishments have marketing and accounting-finance department. It could be said that R&D, Personnel-HRM (Human resources management), internal audit service, and quality control units are required in these establishments.

Educational background of the establishments with regards to Basel II: Three of the establishments taking part in this study stated that they did training on Basel II(%6,8) . On the other hand, 41 of them (%93,2) expressed that they had no knowledge about Basel II whatsoever. According to these results, it could be said that the majority of the establishments derived their knowledge about Basel II from hearsay.

The status of rating demands of the establishments: Six of the establishments which participated in the questionnaire demanded rating (%13,6) whereas 38 of them (%86,4) did not demand rating at all. Therefore, it could be deduced from the questionnaire results that the majority of the establishments did not demand rating.

Testing the Hypotheses

In this section, the relationships between the structural characteristics of an establishment and medium adaptation point (Adaptation point for rating process) were tested by establishing hypothesis at 95% level. As a result of the tests, 11 hypotheses were accepted and five of them were rejected. When the educational background of main partners was compared, the ones who hold BA degree adapted to the rating system more in comparison with the ones who have high school diploma. When the companies whose workers had training experience in Basel II were compared with the other companies where the employees did not have previous experience in Basel II, the first group was found to be more adapted to rating system than the latter. There was not a meaningful relationship found in the types of sectors in which the establishments operate (Construction, Machine, Furniture, Food etc.). The establishments which demanded rating note adapted to the rating system better than the ones who did not demand rating note. Moreover, adaptation points of the companies to Basel process did not differ from incorporated company to limited or collective company. In addition, the establishments which did capital budgeting analysis adapted to the rating system compared to the ones which did not do this analysis. The companies which did not have any difficulty in acquiring resource for their establishments adapted to the rating system better when compared to the ones which had difficulties to a certain extent. The ones

which R& D departments in their establishments adapted to the system more in comparison with the companies which do not have R&D departments. There is not a relationship found between the companies' adaptation to Basel process and their operation in the sector. The establishments which have accounting and internal audit departments showed better adaptation to the process than the ones which do not have them. When it comes to liquidity-profitability analysis, the ones who carry out this analysis were found to be more adapted to the system. Furthermore, the number of employees recruited in the establishments did not affect their adaptation to Basel process. Also, there was not a significant relationship found between the establishments which incorporate HRD and the ones which do not incorporate it. The establishments carrying out par analysis were found to be more adapted to the system more compared to the one which do not apply it to in their companies. Finally, the establishments which found their equity capital sufficient adapted to the system more compared to the ones which had equity capital to a certain extent.

Results and suggestions

It could be said that individual efforts are insufficient in terms of the SMEs' awareness and adaptation to Basel II. This situation causes a low-level competition among the SMEs operating in Corum. Rating process forces the establishments to transparency and institutionalization. As a result of this, the SMEs gain strength in terms of both financially and administratively, and their competitiveness with the world would increase. Since the adaptation to the rating system is very crucial for the SMEs, Corum Chamber of Trade and Commerce, Corum Organized Industrial Estate Management, and Ministry of Science, Industry and Technology should organize certain training and practice activities in order to raise awareness. This rating system could become more applicable through some incentives. For instance, the answer given to one of the questions in our questionnaire "Would you participate in the rating system if it is applied by the state free of charge?" was answered "positively" by 90%.of the participants. According to this result, the establishments are externally guided and it would be difficult for them to adapt to this process on their own.

The importance of credit rating note and corporal management has increased thanks to Basel II. Therefore, suggestions for the SMEs would dwell upon these two issues. After analysing the innovations, opportunities and disadvantages occurring as a result of Basel II, recommendations made for the SMEs could be investigated under these titles:the establishments should work on major area of activities, keep the record of their off-record activities, and therefore their credit rating notes will prove the success of these establishments. Regular, confidential and transparent financial tables should be produced on an international scale. The establishments should carry out performances with regards to adaptation to institutionalization and all the employers should adopt institution management. Last but not least, the establishments should invest in qualified human resource to increase competitiveness and they should transfer their financial management to the professionals.